

Les millors obres de les lletres gironines (32) Periodisme sota sospita

Si hi ha un periodista al segle XX que ha descrit Girona des de Girona i per Girona, amb l'actualitat com a objectiu i la història com a base, i sense voler només fer literatura, és Narcís-Jordi Aragó. Compromès i treballador, ha estimat com pocs la ciutat i l'ha narrat amb amor i vocació.

Periodisme a Girona amb amor i compromís

Jospe Maria Figueres
PROFESSOR DE LA UAB

Editat el 2013 per la dinàmica Acontravent, que donà a conèixer molts autors i aspectes d'interès, és una assaig memorialístic imprescindible per conèixer el periodisme la segona meitat del XX. Efectivament, *Periodisme sota sospita* narra el compromís de Narcís-Jordi Aragó amb la veritat, del 1952 fins al 1977, especialment des de *Presència*, el setmanari que va dirigir del 1967 al 1979 i del

qual en mostra interioritats en un text farcit de documents, al·lusions personals, etc. i són unes modèliques memòries de periodista escrites amb rigor i amenitat i interès historiogràfic també.

Les set-centes pàgines no han de fer por com si fossin unes memòries extenses tipus les d'Ibàñez Escofet o les de Tísner. Les d'Aragó són breus però en ser editades amb el cos de lletra més gran possible sembla que espantïn abans d'obrir el llibre. Ens digué Quim Torra, l'editor, que fou per decisió de l'autor. Bé, detalls al marge, el seu contingut és molt important no només per al periodisme gironí sinó per a la història del periodisme català. A més de l'explica-

ció a fons de *Presència* hi ha molts altres materials. Hi apareixen semblances dels amics, dels noms recuperats i el marc polític i cultural de la Girona i Catalunya del període en una, com tota la seva obra, molt ben escrita recuperació memorialística.

Aragó no va viure intensament Girona i els seus homes sinó que els acostà i preservà, els fa conèixer millor. Aquest és el seu gran mèrit. Del *Diari de Girona* copiem de les referències a la seva mort en l'aplec de comentaris que recull: «L'excalcalde Joaquim Nadal va destacar que Aragó ha estat sempre 'molt implicat amb la vida local' i que 'això li ha permès tenir un coneixement molt profund de la societat gironina que li

2013
Les memòries del periodista en edició de Acontravent.

la a propòsit d'aquest camp de quaranta hectàrees la cita: «Bella és la Devesa de Girona en la primavera triomfant; a l'estiu, en què les grans voltes de fullatge ens resguarden dels potents raigs del sol; en l'agonia daurada de la tardor, amb les fulles d'aram que encafiten el sol; bella, sempre bella, àdhuc en la mateixa desolació hivernal.» Narra i descriu com era i com és i, especialment, les lluites i campanyes, aquells Salvem la Devesa del 1976 per a protegir-la i que fos un autèntic parc urbà, allunyat d'aquella selva de la qual parlava Josep Pla o de l'espai degradat que els ecologistes, i els col·legis professionals, maldaven per salvar.

Les obres d'Aragó sobre Girona són diverses, així *Guia de la Girona monumental*, aplec gràfic on hi apareixen meravelles com el Tapís de la Creació, la Catedral, el barri jueu, els banys àrabs i tantes altres joies que són descrites esquemàticament tot fent rutes o camins pel visitant que vulgui conèixer el més rellevant i monumental de la ciutat. També la *Guia literària de Girona* (1995) és una creació molt bonica. Una obra de literatura que presenta textos ordenats i comentats. El conjunt és una extensa exhibició, altra paraula no se'n acut, de la bibliografia literària local que dona més del que diu, és també una guia literària d'obres sobre Girona i una antologia de textos alhora que una guia, de versos, fragments de narrativa, etc. de la capital.

Papers de butxaca, coedicció entre la Dipu-

tació de Girona i *Punt Diari* i *Presència* (1986) és una antologia de la secció homònima al setmanari i apareguts entre 1982 i 1985 i algunes de la *Revista de Girona*. Els

aspectes ben diversos: «La ciutat viva», «Paisatge urbà», «Protestes/propostes», «Notes de lectura»..., onze temes en un deliciós aplec que és una autèntica, aràsi, crònica de la ciutat en els aspectes que els cronistes oficials no s'ocupaven, apareixen «Vida, passió i mort de les masies», «Les patates fregides de Lloret» i centenars d'altres temes que esdevenen el retrat d'una època. Aquesta és l'aportació del periodisme a la història, la contribució al coneixement per entendre'n millor, les persones i també la realitat.

Els epistolaris de *Carles Rahola. Antologia de cartes de cent correspondents (1901-1939)* (1998) elaborat amb l'historiador Josep Clara. Joaquim Nadal al pròleg remarca com la imatge de Rahola serà ampliada per la profunditat de l'acció i pensament que palesa la correspondència. Les cinc mil cartes, de les que s'ofereix relació, a mil correspondents, són una imatge de la seva labor. Les cent cartes que es presenten són un tast de la relació de l'arxiver i historiador amb la intel·lectualitat catalana. Per exemple de Pau Casals ofereix quatre cartes en les quals el músic li agraeix la trama de llibres i li ofereix la seva adhesió el 1927 per l'Ateneu de Girona. En els epistolaris sovint hi ha, i la frase és de l'historiador i excalcalde Nadal, més informació que en els llibres d'actes oficials.

va permetre desplegar la seva activitat vocacional amb un compromís constant amb la ciutat. Nadal va descriure Aragó com 'un cronista de la vida ciutadana i de la vida catalana amb els ulls atents i crítics d'un periodista excel·lent'. La *Girona, grisa i negra* és per l'exbatlle 'una mena de declaració de

principis de combat democràtic per la ciutat».

Parla també de *Vida catòlica* i és molt rellevant l'aportació en el que fa referència als noms recuperats, de Prudenci Bertrana a Fidel Aguilar, la lluita per la preservació de l'espai, com les Gavarres o els aigua-

molls, els personatges de presència, de Francesc Ferrer a Jaume Curbet, dels amics, de Jaume Ministral a Benet Ribas i coneguts com Pla o Dalí. En una sola edició les memòries esdevenen alhora una història de personatges gironins, de la revista *Presència* i del periodisme català.

1972
Un títol emblemàtic (Edicions 62).

1981
L'Ajuntament de Girona va publicar aquesta guia dels monuments locals.

1982
Crònica de referència editada per la Diputació i reeditada el 2008 (CCG).

Un fragment

El llarg combat del periodista compromès amb la censura

L'aportació d'Aragó és un model de periodisme a cavall de la descripció literària i la denúncia punyent. Periodisme, doncs, censurat i que ell mateix comenta perquè la seva relació amb la censura és llarga. L'estiu del 1962 ja se li veta un article simplement per ocupar-se de la necessitat d'espais verds a la ciutat... A les memòries hi té un capítol del qual en reproduïm el que segueix

« Amb la nova llei desapareixia la censura quan la seva pràctica ja era inusual i mal vista tot el món occidental. Fraga ho va dir textualment:

«La ley suprime un control previo que no era necesario.»

Però -sempre el però...- compensava la seva desaparició amb l'anomenat '*deposito previo*', que era, en realitat, una censura posterior. Això es feia, segons el ministre, per establir '*una realista libertad de prensa, que no vaya ni en contra de nuestra tradición, ni en contra de nuestro presente, ni en contra de nuestro futuro*'. Quasi res: paraules grandiloqüents i etèries per provocar i justificar les arbitriarietats. Malament quan els substantius elementals van acompanyats d'un adjectiu. Què volia dir '*democracia orgánica*'? Què volia dir '*libertad realista*'? Anar contra el passat i contra el present encara es podia entendre, però com es feia per 'contra el futur'? Un dia, com veurem endavant, el director general de premsa ens ho va explicar.

El nou sistema traslladava la responsa-

blitat administrativa i penal als directors de les publicacions, i la responsabilitat civil -econòmica- subsidiària a l'empresa editora. Deixava al marge els autors material dels textos, sovint amagats en pseudònim difícilment localitzables i fàcilment insolvents, per fixar-se exclusivament en persones i en empreses legalment identificables que haurien de respondre obligatòriament qualsevol sanció amb la seva persona o amb els seus béns. Així s'asseguraven que no hi hagués manera d'escapar-se del pes de la llei.

La censura, amb aquesta maniobra, s'havia substituït per l'autocensura dels autors dels textos i per la censura del director, únic responsable dels continguts. Si l'autor d'un article s'extralimitava, era el director el qui es veia obligat a censurar-lo, perquè era el que se la jugava: també l'empresa se la jugava econòmicament i per això tenia interès a vigilar més directament el producte periodístic que fabricava. Tot plegat creava un cercle viciós impossible de trencar.

El '*deposito previo*' consistia en l'obligació de presentar sis exemplars de la publicació a la delegació del MIT (Ministerio de

Información y Turismo) i esperar que hiposessin el segell, sense el qual els papers eren il·legals i no podien sortir al carrer. El termini previst per realitzar aquest tràmit era de mitja hora, però podia allargar-se tot el matí, perquè els funcionaris, que eren els anticsensors, sotmetien la publicació a un examen minuciós. En el cas de *Presència*, per si no ens ho hagués demostrat l'experiència, vam saber després, per confessió de part, que el control era especialment rigorós. En un informe intern, el delegat del MIT ja ho advertia des del primer moment:

«Cabe esperar que, con la desaparición de la censura por la nueva ley, su marcada tendencia extremista se acentúe y obliga al Servicio de Prensa de esta delegación a una vigilancia constante» (...) El segrest era la pitjor de les mesures, la més traumàtica, la de conseqüències més greus i imprevisibles. La policia es presentava a la impremta i retirava tots els exemplars; la fiscalia redactava el seu informe sobre tipus i el grau del possible delicte comès; el jutge acordava, d'entrada, el processament del director.

Narcís-Jordi Aragó

Un personatge clau de la cultura i la informació local

Narcís-Jordi Aragó i Masó (Girona, 1932-2016) fou un periodista i publicista gironí molt rellevant pel seu compromís amb la ciutat. La notícia de la mort colpí Girona per la sorpresa, tot i ser esperada per l'edat i la malaltia, sinó pel greu dolor de l'absència d'un personatge clau de la cultura i el periodisme local. Dedicà a la ciutat una vida professional de rigor i servei en un admirable compromís local. Un amor que perdurà perquè el 2015 donà tot el seu fons intel·lectual (manuscrits, epistolaris, imatges...) i la casa on va néixer, del seu oncle i en la que va viure, que és avui museu, i es pot visitar: és la Casa Masó.

L'obra d'Aragó parla de la Girona d'ahir, per a conèixer-la, la d'avui, per a millorar-la i el re-ferons és la del demà. Aragó, periodista dinàmic, autor de llibres d'història i de periodisme, articulista constant, és l'home clau de la important revista setmanal *Presència*. Llicenciat en dret per la UB en periodisme a l'Escola Oficial de Madrid fou, bàsicament, un periodista tot i que exercí com a advocat a Barcelona del

1957 al 1977. S'implicà en iniciatives ciutadanes gironines de forma constant, per exemple, fou membre del secretariat de Justícia i Pau de Girona i participà en nombroses campanyes reivindicatives contra la repressió del franquisme en multitud d'àmbits que s'intentaren de recuperar: del nom genuí de la ciutat a l'existència d'un diari local en català passant per la restitució de l'honorabilitat de gironins afusellats o represaliats com Carles Rahola.

El seu treball arranca amb Ràdio Girona, on col·labora en diversos programes, del 1955 al 1963. Fou redactor en cap de *Vida Catòlica* (1962-1967) i remarcuem la labor com a director del setmanari *Presència* (1967-1980). Cofundador de l'Associació de Premsa de Girona (1977) i del Col·legi de Periodistes de Catalunya (1985), del qual va presidir la delegació de Girona fins al 1993. Col·laborador del diari *El Punt* des del 1979 i presi-

dent del seu Consell Editorial (2007-2012). Corresponsal de *Tele-Expres* i de publicacions diverses: *Oriflama*, *Serra d'Or*, *CAU*, *Cuadernos para el Diálogo*... i també director de la mensual i atractiva *Revista de Girona* (1985-2009).

Sobre Masó, l'obra del qual fou «civilitzadora» segons l'alcalde Anna Pagans en el pròleg al llibre col·lectiu *Rafael Masó. Ciutadà de Girona* remarcuem aquest llibre, excel·lent en aportació gràfica, editat pel Museu de Girona i on Aragó en marca la vida, amb el rerefons d'una història d'amor, gairebé dues mil cartes en cinc anys de festeig i els antecedents. La gran aportació cultural d'Aragó és sobre Girona en els seus aspectes diversos, siguin les mancances, els neguits o les descripcions. A *La Devesa. Paradís Perdut* narra la història del que és un dels primers parcs urbans catalans que té un preuat sentit en la vida gironina. De *La ciutat de Girona* de Raho-

